

SUPROTNI ILI JEDINSTVENI INTERESI U TRGOVAČKOM DRUŠTVU

Prof. dr. sc. Šime Ivanjko *

UDK 347.72.01

Prethodno znanstveno priopćenje

Autor polazi od činjenice da postoje razlike u interesima između poduzeća i trgovačkog društva te upućuje na osnove tih razlika i na njihove vrste. Različitostrast interesa odražava se u interesu radnika u poduzeću i potrebi stvaranja dobrih uvjeta rada, što je u suprotnošću s interesom članova društva koja teže dobiti. Da bi se te razlike u interesima zaštitile, u Europi je uobičajen sustav dvodomnog upravljanja u kojem uprava predstavlja interes poduzeća, skupština interes društva, odnosno članova društva a nadzorni odbor nastupa kao arbitar između tih različitih interesa. Uvođenjem jednodomnog sustava upravljanja u poduzetništvo pokušava se prekriti postojanje spomenutih interesa, što će izazvati ubuduće bitno drukčiji odnos društvene okoline i neposrednih sudionika prema fenomenu poduzeća.

Ključne riječi: poduzeće, trgovačko društvo, interes, radnici, uprava i nadzorni odbor

UVOD

U proteklih 200 godina u razvijenom svijetu vjerojatno je najčešće upotrijebljena riječ poduzeće i trgovačko društvo u smislu određivanja pojma gospodarskog subjekta. U praksi, pa i u teoriji, često se trgovačko društvo i poduzeće upotrebljavaju kao sinonimi, iako je riječ o dva različita pojma, koji su povijesno nastali u različitim razdobljima. Pojam društva, *societas*, poznajemo već nekoliko tisuća godina i rimsko je pravo detaljno razradilo odnose između

* Dr. sc. Šime Ivanjko, profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mariboru, Mladinska 7, Maribor

članova tog društva.¹ Pojam poduzeća novodobni je termin koji se upotrebljava zadnjih 200 - 250 godina, iako sadržajno poduzeće možemo naći i u rimskom gospodarskom sustavu. Poznato je da su se rimski patriciji udruživali u društva sa ciljem kupovine odgovarajućeg zemljišta i robova radi organiziranja poljoprivredne djelatnosti. U osnovi bitna je riječ u ono vrijeme o organiziranom i uobičajenom gospodarskom sustavu. Današnjim rječnikom mogli bismo usporediti društvo patricija sa sadašnjim *trgovačkim društvom*, a zemljište i grupu robova, koji su radili na tom zemljištu u korist društva patricija, sa današnjem *poduzećem*. To znači da se u osnovi u *pogledu organiziranosti* današnjeg trgovačkog društva i njegova poduzeća ne radi o potpuno novom, današnjem, ustroju gospodarskog subjekta jer je on sličan ustroju gospodarskog subjekta koji je bio temelj rimskog gospodarskog sustava.²

1. TRGOVAČKO DRUŠTVO I PODUZEĆE

Suvremeni zakonodavci ne daju definicije trgovačkog društva i poduzeća. U pravilu trgovačko pravo određuje ciljeve trgovačkog društva i poduzeća tako da se trgovačkim društvom i odnosima u trgovačkom društvu u vezi s poduzećem bavi pravo, dok se organizacijom i radom poduzeća bavi ekonomska struka.³

¹ Prvotno klasično rimsko pravno značenje *societas* (društva), osobito u socijalizmu, bilo je izmijenjeno i gotovo izjednačeno s pojmom *communio incidens* (slučajna zajednica). Osnovna je razlika između društva i slučajne zajednice u ostvarivanju različitih vrsta individualnih interesa članova društva odnosno zajednice. U društvu članovi ostvaruju svoj individualni interes koji pojedinac ne može ostvariti sam jer se takav interes može *per se* ostvariti samo u sudjelovanju s drugima koji ostvaruju sličan interes, dok se u slučajnoj zajednici ostvaruju individualni interesi koji se mogu ostvarivati i bez suradnje s drugim, iako se slučajno nađu u situaciji da rade na ostvarivanju svojih interesa istovremeno i na zajedničkoj lokaciji ili su slučajno povezani nekim okolnostima koja nisu sadržajno vezana uz rad. U jednostavnim poslovima može više ljudi raditi jednake poslove u zajednici, međutim u složenijim poslovima, kao što je obavljanje gospodarske djelatnosti na današnjem stupnju razvoja, više ljudi može uspješno raditi samo u društvu u kojem je rad međusobno povezan da bi dao zajednički rezultat.

² Ovdje vrijedi biblijska misao stara više od 5.500 godina: *nihil nove sub sole*.

³ Pravnici u pravilu malo poznaju poduzeće kao što ekonomisti malo poznaju trgovačko društvo. I kad u praksi ekonomisti govore o trgovačkom društvu, u pravilu govore o poduzeću, dok pravnici, i kad govore o poduzeću, u pravilu govore o trgovačkom društvu. U zakonskim propisima koji se odnose na trgovačko društvo poduzeće se spominje kao usputna kategorija.

Kod trgovačkog je društva bitno da je riječ o društvu kao asocijaciji fizičkih i pravnih osoba, koje se udružuju radi bavljenja gospodarskim poslovanjem u cilju ostvarivanja dobiti. Zakonodavac detaljno razrađuje prava i obveze članova u trgovačkom društvu i njihove međusobne odnose. Da bi trgovačko društvo postiglo ciljeve u području gospodarskog djelovanja na tržištu, mora organizirati odgovarajuće sredstvo za nastup na tržištu i za aktivno sudjelovanje u gospodarskim odnosima. To sredstvo je poduzeće koje u pravilu predstavlja određena imovinska sredstva i organizirani rad radnika, kolektivno znanje i kartoteku poslovnih partnera i dr. Budući da je trgovačko društvo nosilac i subjekt spomenute djelatnosti i istodobno djelotvorni pribavitelj imovinskih sredstava koja su organizirana u poduzeću to pravo priznaje trgovačkom društvu status pravne osobe, dok taj isti status ne priznaje poduzeću, ali mu ipak priznaje određena prava u odnosu prema trgovačkom društvu i u odnosu prema članovima trgovačkog društva.⁴

Smanjenjem interesa vlasnika uloženi sredstava u trgovačko društvo za neposredno sudjelovanje u radnom procesu poduzeća oni se sve više angažiraju na utvrđivanju svojih prava, koja temelje na vlasništvu uloženi kapitala i u pravilu putem pravnog sustava nijeću mogućnost postojanja posebnih i različitih interesa poduzeća. Njihov položaj kao vlasnika uloženi kapitala podupire tradicionalno europsko poimanje apsolutnog načela zaštite prava vlasništva. Kategorija rada u tom kontekstu djelotvorno se povijesno ne cijeni jednako kao i pravo vlasništva nad imovinom. Nosioци političkih ideja pokušavaju, bez velikih uspjeha, zaštititi pravo rada na jednak vrijednosni način kao što je zaštićeno pravo vlasništva. Međutim ovdje se pojavljuje tržište koje neovisno o volji sudionika stvara drukčije kriterije o vrednovanju poduzetničke imovine i vrednovanju rada. To izaziva najprije suprotnosti između radnika i vlasnika uloženi kapitala, a potom tu suprotnost iskorištavaju nosioци agresivnih političkih ideja o drukčijoj ulozi rada u društvenom sustavu. I upravo su te suprotnosti osnovni uzroci socijalističkih revolucija u 20. stoljeću. Osnovni cilj socijalističke revolucije bio je nasilnim putem izmijeniti kriterije vrednovanja uloge rada i kapitala u proizvodnom procesu, jer takve promjene nije bilo moguće ostvariti legalno i legitimno. Zato su nosioци kapitala bili uklonjeni

⁴ Jedino u socijalističkom sustavu revolucionarnim uklanjanjem trgovačkih društava iz gospodarskog sustava poduzeća se organiziraju kao pravni subjekti, prvo u vlasništvu države, a poslije u sustavu samoupravljanja kao pravni subjekti, koji nisu ni u čijem vlasništvu, ali zato njima upravljaju radnici.

nasilnim putem iz društvenog ekonomskog života, a ulogu upravljača tim kapitalom preuzeli su nosioci rada.⁵

Razmatrajući ta pitanja sasvim pragmatično, smatramo da je moguće uočiti postojanje suprotnih interesa između trgovačkog društva odnosno članova tog društva i poduzeća. Cilj članova trgovačkog društva kad osnivaju trgovačko društvo i u nj unose svoju imovinu s namjerom da se organizira poduzeće za obavljanje gospodarske djelatnosti prije svega je povećanje imovine na tržištu radi povećanja opsega poduzetničke igre. Cilj te igre je legalno i legitimno stvaranje dobiti koju priznaje i zakonodavac definirajući svrhu osnivanja trgovačkog društva.⁶

Upravo zbog činjenice da poduzeće nije definirano u zakonodavstvu i budući da je riječ o posebnom interesno suprotnom, ali uzajamno povezanom odnosu između trgovačkog društva kao nosioca poduzetničke djelatnosti i njegova poduzeća kao sredstva za obavljanje te djelatnosti, suvremena teorija zadnjih se 200 godina prije svega bavi pitanjem uloga, pojma i položaja poduzeća u trgovačkom društvu. U teoriji se osobito do Drugog svjetskog rata stvara niz tzv. poduzetničkih teorija, koje pokušavaju u skladu s povijesnim zbivanjima odrediti pojam i ulogu poduzeća. Povijest tih teorija vrlo je zanimljiva a kroz proučavanje teorije moguće je pratiti odraz suvremenih društvenih političkih, pravnih i ekonomskih zbivanja, ne samo u vezi s poduzećem nego i u vezi sa širim zbivanjima društvenog razvoja. Polazeći od najstarije teorije, koja određuje poduzeće kao ciljno organiziranu imovinu, pa do suvremene teorije poduzeća kao organizacije, možemo uočiti teoretsko sagledavanje socioloških, pravnih i političkih naglasaka, koji su ostavili tragove i u današnjem poimanju poduzeća.⁷

⁵ To je moguće vrlo jasno uočiti u praksi bivšeg socijalizma u Jugoslaviji, gdje su se revolucionarnim metodama i pravom uklonila iz gospodarskog života trgovačka društva, a poduzeća su ostala najprije kao državno vlasništvo, a poslije kao samostalni pravni subjekti pri upravljanju radnika, s različitim nijansama i različitim oblicima.

⁶ Moguće je u društvu uočiti neke druge interese koji pokreću članove društva na osnivanje društva i organiziranje poduzeća, ali u osnovi pretežno se trgovačka društva osnivaju radi dobiti koja pripada članovima društva uspješnim djelovanjem poduzeća.

⁷ O pojedinim poduzetničkim teorijama vidi Šime Ivanjko i Kocbek Marijan, *Korporacijsko pravo*, Maribor, 2003., str. 156.

2. INTERES TRGOVAČKOG DRUŠTVA I INTERES PODUZEĆA

Krajem 19. stoljeća u europskom se društvenom ekonomskom, a posebno u političkom i pravnom sustavu postavlja pitanje uloge poduzeća kao društvenog sociološkog fenomena, jer upravo organiziranost poduzeća i njegova uloga za društveno-ekonomski razvoj i političko stanje pojava organiziranog poduzeća postaje ne samo predmetom različitih istraživanja već i vrlo važnim društveno-političkim fenomenom u kojem su manje ili više prisutni interesi, koji su upravo u socijalističkim revolucijama odigrali bitnu ulogu.

Dok je poduzeće bilo manje značajan organizirani kapital i u pravilu uz manji broj radnika, među kojima su bili i vlasnici uloženg kapitala kao članovi društva, nije se postavljalo pitanje odnosa između trgovačkog društva i poduzeća, a posebno se nije postavljalo pitanje postojanja različitih interesa između trgovačkog društva i poduzeća. Pitanje različitih interesa nije se postavljalo tako dugo dok su, u pravilu, članovi društva bili aktivni sudionici u procesu rada. Međutim, kad su se članovi društva izdvojili iz sfere radnog procesa i pokušali svoju ulogu ograničiti na obavljanje nadzora pozivajući se na svoje vlasništvo nad uložnim kapitalom u poduzeće, počinje rasprava o pitanju ima li poduzeće poseban i drukčiji interes od vlasnika uložnih sredstava - članova društva.

Toj raspravi bitno pridonosi i društvena okolina te država koji vide u poduzeću bitno veću korist nego u trgovačkom društvu. Naime društvena je okolina ovisna o proizvodima odnosno uslugama koje stvara poduzeće, a istodobno poduzeće osigurava radna mjesta i uplaćuje doprinose u državnu blagajnu. Pri tome se ne smije zaboraviti i na poticaje koje poduzeće stvara u društvenom razvoju iznoseći na tržište nove proizvode i otvarajući osobito na području tehnike nove mogućnosti za kvalitetniji život čovjeka. Uočavajući da je poduzeće bitno za doprinose i poreze koje trgovačko društvo uplaćuje u zajednička državna sredstva, država je relativno uskoro, radi zaštite svojih interesa, posvećivala više pažnje samom poduzeću nego trgovačkom društvu, kao asocijaciji vlasnika kapitala. Nosioi političke vlasti uočili su da su u poduzeću radnici, koji mogu kao građani odigrati bitnu ulogu u organizaciji političkog sustava, pa i njegovim promjenama.

Sve te pojave na evolutivan način pridonose pokretanju - najprije u teoriji, a poslije i u praksi - pitanja o postojanju razlika između interesa trgovačkog društva, to jest članova društva, i interesa poduzeća, koji u pravilu, ali ne i jedino predstavljaju radnici *de facto* zaposleni u poduzeću, a *de jure* u trgovačkom društvu. Poduzeće postaje posredni fenomen gospodarskog sustava, koji je u

realnom svijetu važniji od imaginarnog trgovačkog društva koje pravo priznaje kao subjekt, a koje čine članovi zainteresirani da preko poduzeća povećavaju svoju imovinu. Članovi društva kao vlasnici uloženog kapitala nisu među sobom uzajamno povezani, kao što su to radnici u poduzeću, koji predstavljaju homogeni tim u odnosu prema ulagačima sredstava npr. u dioničko društvo. Članovi društva razvojem poduzeća udaljuju se od poduzeća i vođenje poslova u poduzeću odnosno organiziranje gospodarske djelatnosti prepuštaju stručnjacima, koji s vremenom stvaraju "treću" instituciju u gospodarskom subjektu između članova društva - dioničara, radnika u poduzeću i grupe ljudi koji rukovode s poslovima (menadžment). Članovi društva osnivaju svoja prava i položaj na vlasništvu nad sredstvima koja su unijeli u društvo, radnici na vlasništvu svoje radne snage (fizičke i umne) a članovi menadžmenta svoj položaj utemeljuju u svojoj stručnosti. Interesi među tim spomenutim trima grupama po prirodi stvari nisu identični; prvo stoga što se ne utemeljuju na istoj osnovi jer su interesi na osnovi vlasništva nad imovinom bitno važniji u kapitalizmu od interesa koji su vezani s radom; drugo, radom se u kapitalizmu ne može stjecati bogatstvo u takvoj mjeri kao na osnovi vlasništva kapitala. Članovi menadžmenta kao stručnjaci također se brinu za svoj osobni profesionalni interes, koji ostvaruju u sferi poduzeća, a ne u sferi trgovačkog društva, te i oni na različite načine potiču raspravu o nužnosti priznavanja posebnih interesa poduzeća.

Poduzeće kao sredstvo trgovačkog društva dobiva u širem društvenom okruženju ulogu, koja se ne ograničava samo na ulogu sredstva članova trgovačkog društva za ostvarivanje dobiti te stoga i samo društveno okruženje upozorava i naglašava potrebu za zaštitu određenih prava koja pripadaju poduzeću kao društvenoj instituciji koja nosi i neke šire vidike socijalne odgovornosti u društvu.

Analizirajući spomenute različite interese poduzeća, trgovačkog društva i menadžmenta, koji se pretvaraju u zakonom zaštićena prava, možemo uočiti da je interes poduzeća prije svega u stvaranju dobrih uvjeta rada, visokih odgovarajućih rezervi i, razumljivo, u povećanju uloge rada u smislu da radnicima pripada što veći dio u stvorenoj dobiti u obliku visokih plaća i doprinosa te radničkih povlastica. Svi ti i drugi interesi poduzeća po prirodi su u suprotnosti s interesima članova društva, jer ulaganjem u dobre uvjete rada u poduzeću, povećanje rezervi, a posebno povećavanjem plaća radnicima direktno se smanjuje dobit koja pripada članovima društva. Ne ulazeći u neke dublje teoretske analize, možemo konstatirati da između trgovačkog društva kojeg su nosioci članovi društva i poduzeća kojeg su nositelji radnici postoji bitna suprotnost interesa.

Uz to i interesi članova menadžmenta po visokim primanjima i nagradama te povlasticama utječu posredno na položaj radnika, a neposredno i na visinu dobiti koja pripada članovima društva.

Međutim, spomenute suprotnosti u interesima uzajamno su povezane jer nijedna strana ne može ostvariti svoje interese bez suradnje s drugim nosiocima interesa te zbog toga zakonodavac na različite načine priznaje legalno postojanje tih različitih interesa i pokušava na neki način zaštititi interes kako trgovačkog društva tako interes poduzeća a i menadžmenta. Tako npr. zakonodavac može propisati minimalnu dobit koju moraju ostvariti članovi društva, propisuje minimalnu zakonom zaštićenu plaću i postojanje zakonskih rezervi u pojedinim posebnim poduzećima (banka, osiguranje i dr.). Dajući ovlast upravi društva da zaštiti određene interese radnika i poduzeća kao cjeline, zakonodavac pokušava smanjiti mogućnost izbijanja sukoba zbog različitih interesa. Istodobno politički sustav osigurava radnicima pravo na štrajk i neke druge oblike zaštite njihovih prava, npr. u insolventnim postupcima i kako bi zaštitili svoj interes pred članovima društva.⁸

Suvremene poduzetničke teorije i pravne odnosno sociološke i druge znanosti pokušavaju, uočavajući postojanje razlike u interesima gospodarskih subjekata, te interese relativizirati odnosno staviti ih pod posebnu zaštitu tražeći način kako bi povećanje pojedinih interesa i njihovo utvrđivanje potaknulo na veće zajedništvo u natjecanju i istodobno smanjilo tenzije među sukobljenim stranama.

Suvremeni pokušaji teže smanjivanju suprotnosti odnosno nastoje uzajamnim povezivanjem interesa pokušati na neki način stvoriti dojam da je riječ o jedinstvenom interesu u kojem nema suprotnosti.

Suprotnosti među interesima poduzeća i njegova trgovačkog društva i članova društva - dioničara očite su ako detaljnije analiziramo interese pojedinih sudionika u poduzetničkoj igri.

3. JEDNODOMNI I DVODOMNI SUSTAV U ODNOSU PREMA SUPROTNIM ILI JEDINSTVENIM INTERESIMA U TRGOVAČKOM DRUŠTVU

Postojanje spomenutih i priznatih suprotnih interesa u gospodarskom subjektu uzrok je i osnova za u Europi u pravilu općeprihvaćen koncept dualističkog

⁸ U slovenskom ZGD posebnom je odredbom određeno da uprava u suglasnosti sa svojim nadzornim odborom može zadržati polovicu bilančne dobiti za potrebe rezerve u poduzeću. To ne može čak mijenjati ni skupština članova društva.

sustava upravljanja, odnosno vođenja poslova i nadzora preko različitih organa. U tom sustavu uprava odnosno posloводство vodi poslove društva koji se obavljaju u poduzeću, što praktično znači da uprava vodi poduzeće društva i upravlja njime. Uprava je izvorni organ i predstavnik interesa poduzeća i istodobno je zastupnik trgovačkog društva. Njezina je uloga dvojaka: vertikalna u okviru u kojem vodi poslove odnosno poduzeće, a horizontalna u okviru u kojem obavlja zastupanje društva kao pravne osobe.

Skupština društva je organ društva u kojem odnosno preko kojeg članovi - dioničari ostvaruju svoja prava iz svojih udjela odnosno dionica. To nije organ upravljanja u užem smislu riječi. Uprava i skupština su dakle nosioci različitih interesa: uprava predstavlja interes poduzeća i zastupa ga, a skupština predstavlja interese dioničara odnosno društva i zastupa ih.

Između spomenutih organa s različitim interesima u dvodomnom sustavu nalazi se nadzorni odbor kao arbitar između interesa poduzeća i interesa društva. U osnovi on nadzire upravu pri vođenju poslova i daje prijedloge skupštini odnosno u skladu sa zakonom i statutom donosi odluke koje obvezuju i skupštinu, npr. imenovanje članova uprave. Zato je nadzorni odbor poseban organ sastavu i ovlastima kojeg zakon posvećuje najviše pažnje obveznim zakonskim rješenjima. Posebno se ističe neovisnost pojedinog člana nadzornog odbora pri donošenju odluka.

Pri ostvarivanju spomenutih interesa postoje određena zakonska ograničenja koja štite minimum interesa poduzeća, društva i dioničara odnosno članova društva.

Polazeći od činjenice da je poduzetništvo posebna igra za imovinu u kojoj sudionici atakiraju na imovinu ostalih igrača, razumljivo je da su različiti interesi u poduzetništvu motivacijski cilj nastojanja uspješnog nastupanja na tržištu uz istovremenu uzajamnu povezanost nosilaca različitih interesa.

Odnosi između tih različitih interesa uređeni su pravom i moralnim pravilima, koja nadograđuju pravo s obzirom na to da pravo može spriječiti kršenje pravila igre, a ne i bitno povećati natjecanje. Uz poštovanje pravila igre mora postojati i objektivan način ocjenjivanja uspješnosti pojedinih postupaka u igri, a to je uspjeh u obliku povećanja dobiti u kojem svi participiraju na posredan ili neposredan način.

Priznavanje postojanja različitih interesa u trgovačkom društvu posebno je značajno za europsku tradiciju prema kojoj se organizira i sustav upravljanja u skladu sa spomenutim činjenicama. Ako postoje sukobljeni interesi u jedinstvenoj organizacijskoj cjelini, kao što je trgovačko društvo i poduzeće

logično je da je trebalo organizirati sustav upravljanja u kojem postoje različiti prepoznatljivi nosioci sukobljenih interesa. Tako nije slučajno u Europi stvoren kao osnovni model upravljanja dvosmjerni sustav, u kojem se organiziraju tri organa, među kojima su dva organa tipični nosioci vlastitih interesa, tj. interesa društva i interesa poduzeća, dok je treći organ na neki način postavljen kao arbitar između tih interesa.

U novije se vrijeme ipak postavlja pitanje postoje li različiti interesi u poduzeću i društvu. To se povezuje i s napuštanjem dvodomnog sustava upravljanja i uvođenjem jednodomnog u kojem se izrazitost različitih interesa gubi ili se bar smanjuje.⁹

Rasprava o prednostima jednodomnog sustava upravljanja u trgovačkim društvima, posebno dioničkim društvima, traje godinama, iako nije moguće na osnovi dosadašnjih rasprava utvrditi da je dvodomni sustav upravljanja trgovačkim društvima bitno bolji nego jednodomni. Za jednodomni sustav zalažu se prije svega poslovni vodeći ljudi koji se i žele ponašati kao "vlasnici" trgovačkih društava. Smatra se da je jednodomni sustav efikasniji u poslovanju jer omogućuje nadzor već u samom postupku donošenja odluka i pri njihovu izvršenju.

Nesporno je da su zakonskom uređenju jednodomnog sustava upravljanja pridonijele i osnovane kritike o neefikasnosti i nepotrebnosti nadzornih odbora u praksi.¹⁰

Uvođenje jednodomnog (jednosmjernog) sustava upravljanja odnosno vođenje poslova društva i provedbe nadzora nad vođenjem poslova društva sustav je koji udružuje upravljanje i nadzor te i time zasjenjuje pitanje postojanje interesa poduzeća kojeg predstavlja uprava i interesa društva i poduzeća zajedno koji predstavlja nadzorni odbor.

U jednodomnom sustavu konstituira se pravni odbor kao organ vođenja poslova i nadzora, a pojedini članovi upravnog odbora kao izvršni direktori zastupaju i društvo kao *ex lege* zastupnici.

Uvođenje jednodomnog umjesto dvodomnog sustava upravljanja u poduzetništvu ne inicira samo pitanje organizacije već i sociološko pitanje,

⁹ Vidi detaljnije: Šime Ivanjko, Bord of Direktors u slovenskom pravu, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, br. 4, 2006.

¹⁰ U Sloveniji vlada krilatica, da nadzorni odbori, kada poduzeće dobro posluje, nisu potrebni. A ako poslovanje krene nizbrdo, članovi nadzornog odbora ne mogu poduzeću mnogo pomoći.

pitanje razlika između poduzeća i društva u ovom stoljeću, što može dovesti do bitno drukčijih pogleda na poduzeće kao bitan dosadašnji oblik organiziranoga rada i uloge onih koji u poduzeće preko trgovačkog društva ulažu svoju imovinu.

Summary

Šime Ivanjko *

OPPOSED OR COMMON INTEREST IN A COMPANY?

The author starts from the fact that there are differences of interest between business organisations and companies and points to the reasons for these differences and their types. Different interests are reflected in the interest of workers in business organisations and the need to create good working conditions, which is contrary to the interest of company members whose aim is profit. In order to protect these differences of interest it is common to have a bicameral system of management in Europe in which the rights are represented by the interest of a business organisation, the assembly represents interests of company and its members, while a supervisory board acts as an arbitrator between the different interests stated above. Introducing a unicameral system of management into companies is seen as an attempt to cover up the existence of these interests which will result in a radically different relationship between the social environment and direct participants in the phenomenon of the company.

Key words: business organisation, company, interest, workers, management, supervisory board

* Šime Ivanjko, Ph. D., Professor, Faculty of Law, University of Maribor, Mladinska 7, Maribor

Zusammenfassung

Šime Ivanjko **

GEGENSÄTZLICHE ODER EINHEITLICHE INTERESSEN
INNERHALB DER HANDELSGESELLSCHAFT?

Der Autor geht von der Tatsache aus, dass es bezüglich der Interessen Unterschiede zwischen dem Unternehmen und der Handelsgesellschaft gibt, und zeigt die Grundlagen und Arten dieser Unterschiede auf. Die Unterschiedlichkeit schlägt sich im Gegensatz zwischen dem Interesse der Arbeitnehmer im Betrieb und der Notwendigkeit, gute Arbeitsbedingungen zu schaffen, einerseits und den Interessen der nach Gewinn strebenden Gesellschafter andererseits nieder. Dem Schutz dieser unterschiedlichen Interessen dient in Europa üblicherweise das Managementsystem in zwei Kammern, in dem der Vorstand das Unternehmensinteresse vertritt, die Hauptversammlung das Interesse der Gesellschaft beziehungsweise der Gesellschafter und der Aufsichtsrat als Schiedsrichter zwischen den genannten unterschiedlichen Interessen auftritt. Die Einführung des Einkammersystems ins Unternehmensmanagement bedeutet den Versuch, die Existenz dieser Interessen zu verdecken, was in Zukunft eine wesentlich andere Einstellung des sozialen Umfelds und der unmittelbar Beteiligten zum Phänomen des Unternehmens verursachen wird.

Schlüsselwörter: Unternehmen, Handelsgesellschaft, Interesse, Arbeitnehmer, Vorstand und Aufsichtsrat

** Dr. Šime Ivanjko, Professor an der Juristischen Fakultät in Maribor, Mladinska 7, Maribor

